

Rehberlik Postası

Eğitim: Eyüboğlu

Okul öncesi Dönemde Arkadaşlık İlişkileri

Değerli Anne-Babalar,

Yaşamın ilk yıllarında geliştirilen akran ilişkileri çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi için büyük önem taşır. Güçlü olmayan akran ilişkileri uyumsuzluğun en önemli belirleyicilerindedir. Yapılan birçok araştırma, akranların yaşamın farklı dönemlerinde farklı işlev ve etkilere sahip olduklarını göstermektedir. Bu ayki bültenimizde sizlerle, "Okul öncesi dönemde arkadaşlık ilişkileri" konusunu paylaşacağız.

Eyüboğlu Eğitim Kurumları Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimi

0-2 Yaş Dönemi

Yaşamın başlangıcında görülen ilk sosyal davranış, bebeklerin annelerine olan bağlılığıdır. Yeni doğmuş bebeğin anneye bağlılığı; ona yakın olması, sarılması ve anneyi devamlı bir şekilde gözlemesi ile açıkça izlenebilir. Ancak bebek büyüdükçe anneye bağlılık farklılaşır ve çevresini araştırmak amacıyla ondan kopar. Bebek 5-6 haftalık olduğunda sosyal gülümseme ve tepki biçimindeki sesli ifadeler gelişir. Bebek 3 aylık olduğunda tanıdık durumlara tepki vermeye başlar (Yavuzer, 2007).

Bebek 8 aylık olana kadarki dönemde yabancılara karşı cana yakın ve dostça davranır. 8. aydan itibaren, yabancılara yönelik açık bir çekingenlik sergiler. 1 yaş itibariyle birebir ilişkiye her şeyden çok ihtiyaç duyar ve yabancılara karşı korku tepkisi gösterebilir. Bebekler daha ilk yaşlarda akranlarına ilgi gösterirler. 1 yaşında, tanımadıkları bir bebeğe, tanımadıkları bir yetişkine baktıklarından daha çok bakarlar. 2 yaşına doğru çocuklar, akranlarıyla bir takım etkinliklere katılabilirler; yine de oyunlarının çoğu, iş birliğine dayanmayan paralel oyundur. Birbirlerinin duyguları hakkındaki anlayışları çok azdır. Arkadaşlarının aynı cinsiyetten olması zorunlu değildir.

Bununla birlikte, bu yaşlardaki çocuklar cinsiyete uygun davranışların farkındadırlar. Bu dönemde çocuklar ilk kez karşılıklı arkadaşlıklar oluştururlar. Arkadaşlarla oynanan oyunların, tanıdık çocuklarla oynanan oyunlardan farklı bir yeri vardır. Arkadaşlar birbirlerine sevecen davranırlar ancak yine de empati duygusundan yoksundurlar. Arkadaşlık genellikle paralel oyundan ibarettir. Çocuk arkadaşlarıyla olan etkileşimi yoluyla çatışmaların çözülmesi ve ilişkinin sürekliliğinin sağlanması gibi konularda deneyim kazanır. Bu nedenle arkadaş, önemli bir toplumsal etki kaynağı oluşturur. Arkadaşlık ilişkilerindeki uyuşmazlıklar, çocuğa çeşitli görüş seçenekleri sunduğu için, bilişsel gelişim açısından da önem taşır (Kağıtçıbaşı, 2008).

2-4 Yaş Dönemi

Akranlar arasındaki ilk tercihler 2 yaş itibariyle başlar. 2 yaş çocuğu henüz empati geliştirememesine, yaşlılarıyla birlikte oynamak yerine onların paralelinde oyun oynamasına rağmen akranlarıyla birlikte olmaktan keyif alır. 2-3 yaşlarında kız çocuklar, erkeklerden ziyade kızlarla oyuncaklarını paylaşır ve kız akranlarının isteklerine cevap verirler (Yazgan, 2010). İlk 3 yıl içinde akranlar arasında nesnelere sahiplenme konusu ile ilgili anlaşmazlık yaşanabilmekteyken zamanla anlaşmazlıkların azaldığı görülür.

Dil gelişimi ileri düzeyde olmadığı için akranlarla anlaşmazlıklarda fiziksel saldırganlığa başvurulabilir. 3 yaşla birlikte hemcins akran tercih edilmesinde sıklık görülmeye başlanır. Bu durum artarak ilkököl dönemine kadar devam eder. 4 yaş çocuklarının akranlarıyla ilgili algıları 3 yaşa göre daha karmaşıktır. Saldırgan davranış, çocuklar arasında büyük ve olumsuz tepkilere yol açabilmektedir. Akran tercihlerinin ve popülerliğin temel karakteristiği bu yaş itibariyle şekillenmeye başlar (Yavuzer, 2006).

4-6 Yaş Dönemi

4 yaş çocukları kendileri haricinde bir dünya olduğunu bilirler ve o dünyanın kurallarını fark ederler, başkalarının da kendisinin gibi istekleri olduğunu görüp beklemeyi öğrenirler. Bu yaştaki çocuklar kendileri ile oynayabilen 1-2 arkadaş seçme ihtiyacındadırlar. Seçilen arkadaşlar her iki cinsten olabilir ancak anaokuluna başlama sürecinde genellikle hemcinslerini tercih ederler. Bu yaş grubundaki çocuklar birbirleri ile iletişim halindeyken şakalaşmaktan, fıkralardan keyif alırlar, argo kelimeler söylemekten hoşlanabilirler.

Oyunlar sırasında daha çok her biri bağımsız olmayı tercih eder. İstekleri olmadığında arkadaşları ile kavga edebilirler. Bu yaş çocuklarında paylaşma duygusu gelişmiştir. Oyun arkadaşlarının duygularını anlamaya çalışırlar. Arkadaşları ile birlikte yemek yemekten, oyun oynamaktan, uyumaktan keyif alırlar. Bununla birlikte yardımlaşma duyguları da gelişmiştir. 5 yaş çocukları etrafındakilerle dostça iletişim kurabilir. Dengeli oldukları gözlenir. Bu yaş çocukları çevreleri ile uyum halindedir, farkındalıkları yüksektir. Arkadaş ilişkilerinde güven duyguları gelişmiştir. Grup halinde oynamaktan keyif alırlar. 2-3 arkadaş birlikte oynarlar. Benmerkezci oluşları dikkat çeker. 6 yaş çocuğu ise ilk bakıldığında kararsız durumda gözükebilir, adeta yorgunluk halindeymiş gibi bir kalıba bürünebilir çünkü bu yaşlarda karar verme aşamaları onların olumlu-olumsuz iki seçenek arasında hızla gidip gelmelerine neden olur. İlkokul çağındaki çocuk, arkadaşları ile birlikte çalışmaktan ve yardımlaşmaktan oldukça keyif alır.

Çocukların Arkadaş İlişisinin Gelişmesi için Anne-Babalara Öneriler

- Öncelikli olarak çocuklarınızın, sizlerin kontrolünde yalnız kalabilmeleri için çaba sarf edin. Ev içindeki oyunları sürekli birlikte oynamanız doğru bir yaklaşım değildir. Çocukların tek başlarına oyun kurmaları ve vakit geçirmelerine fırsat verilmelidir.
- Çocuğunuzla aranızda güvenli bir ilişkinin olması için çaba sarf etmeniz gerekir. Çocuğün ilk tanıdığı insanlar olan anne-babası ile ilişkileri, daha sonra kuracağı arkadaşlık ilişkilerinde önem taşımaktadır.
- Çocuklarınızla keyifli zaman geçirmeniz önemlidir ancak sürekli yapılandırılmış etkinlikler sunmamanız gerekir. Çocukların hayal dünyaları ve oyun kurma becerileri bu şekilde zenginleşebilir. Unutmayın ki "iyi oyun kurucu" olmak, arkadaşlar arasında ilgi çekici bir özelliktir.
- Bebeklik itibariyle akranı olan ortamlarda sık zaman geçirmesi önem taşır.
- Sokakta, parkta ve okulda yaşadığı arkadaş problemlerini size aktardığında dinlemeniz önemlidir. Okulda, problemlerini kendisinin çözmesi için teşvik edin. Evde sohbet esnasında, çözüm için neler yapabileceğini kendisine sorun ve beraber çözüm yolları arayın.

Kaynakça :

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
Yazgan, Yankı. (2009). Düşe Kalka Büyümek. İstanbul: Doğan Kitap
Yavuzer, H. (2007). Çocuğu Tanımak ve Anlamak. Ankara: Remzi Kitabevi
Yavuzer, H. (2006). Çocuk Psikolojisi. Ankara: Remzi Kitabevi